

Več hrane iz varovanega okolja

Kmetijstvo v dvojni vlogi Nujna dejavnost, ki okolje obremenjuje ter hkrati ureja prostor in upravlja naravne vire

LJUBLJANA – Po kmetijsko-okoljskih kazalnikih smo v zadnjem desetletju v Sloveniji izgubili preveč kakovostne kmetijske zemlje in s tem naravnih virov. Cilj trajnostnega kmetijstva zato ostaja: zagotoviti zadostne količine kakovostne hrane in obenem poskrbeti za ohranjanje okolja.

MARJETA ŠOŠTARIČ

Takšno je ključno sporočilo večrajšnje predstavitve kmetijsko-okoljskih kazalnikov v Agenciji RS za okolje (Arso), ki sta jo v okviru projekta *Razvoj kmetijsko okoljskih kazalnikov in podpora delovanju nacionalnega referenčnega centra za kmetijstvo v Eionet-Si v letu 2011* pripravila agencija in Kmetijski inštitut Slovenije (KIS).

Kmetijstvo je nujna dejavnost, ki okolje obremenjuje ter hkrati ureja prostor in upravlja naravne vire, so v svojih predstavvah, ki so jih pripravili po posameznih kmetijsko-okoljskih kazalnikih, poudarjali strokovnjaki s kmetijskega inštituta.

Kmetijsko-okoljski kazalniki kažejo, da se kmetijska pridelava

vedno bolj prilagaja večjemu varovanju okolja in da je slovenski kmetijski prostor nadpovprečno biotsko pester. V zadnjih dvanajstih letih smo predvsem zaradi pozidave pri nas izgubili 11,2 hektara tal na dan, od tega 7,2 hektara kmetijskih zemljišč, kar je po besedah **Boruta Vrščaja** velikost ene povprečne kmetije pri nas.

Izguba kmetijske zemlje zaradi velike urbanizacije

Izgubljanje kmetijske zemlje je posledica velike urbanizacije v letih od 2002 do 2007, še posebno leta 2005, ko je sprejeta prostorska zakonodaja oslabilila nekatere omejitve, je poudaril Vrščaj. Tako smo v primerjavi z Nemčijo, ki ima v kmetijski rabi 33 odstotkov njivskih površin, pristali na vsega 8,5 odstotka njivskih površin. Nemčija je v tem istem obdobju pozidala 92 hektarov zemljišč na dan, mi 11,2 hektara, toda glede na razmerje v velikosti med državama smo v Sloveniji na dan pozidali 210 odstotkov več zemlje kot Nemčija. V tej državi načrtujejo ničelno neto pozidavo do leta 2025, medtem ko se Evropa nagiba k ničelni neto pozidavi do leta 2050.

Kmetijstvo je v precepu pridelave hrane in varovanja okolja ter

s tem povezanim prilagajanjem. Med pomembnimi kazalniki je tudi kakovost tal, pri kateri stroka ugotavlja »veliko strukturno onesnaženost s težkimi kovinami«. Sicer pa je kakovost tal merljiva z več kazalniki, od organske snovi v zemlji, ki vpliva na rodovitnost, zračnosti in biotske pestrosti v okolju, do izvajanja okoljskih funkcij. Kolikšni so ti potenciali, je bolj kot ne ugibanje, saj je, kot poudarjajo, premalo podatkov, ker ni vzpostavljenega sistema trajnejšega spremljanja dogajanja.

Med pomembne kmetijsko-okoljske pokazatelje spadata tudi bilanca dušika in prispevek kmetijstva pri kroženju dušikovih spojin v vodi, zraku. Kot so poudarili, pri nas več dušika vnesemo v tla z živalskim gnojem kot z mineralnimi gnojili, katerih uporaba se je v zadnjem desetletju tudi zaradi njihovih cen zmanjšala za 30 odstotkov. Količina dušika v zraku (zaradi živinoreje) se je v zadnjih letih zmanjšala, zaradi nitratne direktive EU, z omejitvijo števila živali na hektar. Kmetijstvo pa pomembno vpliva na stanje podzemnih voda, problematični so predvsem nitrati, s katerimi je največ težav v severovzhodni Sloveniji.

Težka naloga

Za spodbujanje do okolja prijazne kmetijske pridelave, ki prispeva k zmanjšanju negativnih vplivov na zemljo, vodo in zrak, je tudi v Sloveniji napočilo novo obdobje. Svetlejšje, upajo predvsem okoljevarstveniki. Razlog je v združitvi kmetijsko-okoljskega resorja in predvideni reorganizaciji služb, v katerih naj ne bi bilo več prostora za dvotirnost državne politike.

Naloga, ki se je minister Franc Bogovič še ni lotil, če sodimo po povedanem na včerajšnji predstavitvi strokovno »izmerjene« kmetijsko-okoljske podobe Slovenije, za katero so se potrudili na Agenciji RS za okolje in Kmetijskem inštitutu Slovenije. Zato, ker bo šele predstavljena podoba z izpostavljenim obrisom skrbi za naravne vire, v katero se je pozorno zazrl minister, tista, na kateri bo zasnoval reorganizacijo dela resorja.

Kmetijstvo, ki se je bolj kot kdaj prej znašlo v precepu pridelave hrane in varovanja okolja ter s tem povezanim prilagajanjem, bo v svoji prislovični okorelosti težko na hitro obrnilo smer delovanja v praksi. Ni verjetno, da se bodo kljub čedalje bolj popularni ekološki pridelavi, spodbujeni s povpraševanjem po hrani, ki je pridelana naravno, torej brez uporabe kemije, zdaj manjšini ekoloških pridelovalcev množično pridružili veliki in večinski tržni pridelovalci.

Realnost našega časa in prostora, s katerim gospodarji kmetijstvo, je vendarle v iskanju čim večjega ravnotežja med željami po zglednem kmetijsko-okoljskem gospodarjenju in potrebo po izdatnejšem izplenu pridelka hrane. Kako, je vprašanje, na katero bo ob uspešni asistenci politike morala odgovoriti predvsem stroka.

Ta bo prej ali slej morala poiskati odgovor tudi na vprašanje, kolikšni so sploh potenciali kmetijske zemlje v Sloveniji. O njih zdaj še bolj ali manj ugibajo. Zato, ker je preprosto premalo podatkov iz preteklega obdobja, ko ni bil vzpostavljen sistem trajnejšega spremljanja dogajanja. Ker za kaj takšnega ni bilo potrebe ali želje? So zato njihove ocene, ko pravijo, da je vsebnost organskih snovi v zemlji pri nas kar dobra v primerjavi z EU in da je zato verjetnost tega našega potenciala večja, izrečene bolj na pamet ali pa imajo tako dober občutek?

Lahko smo veseli, če jih občutek ne vara, saj bi bila to dobra popotnica za načrte o boljšem izkoriščanju danosti v skopo odmerjenih obdelovalnih površinah. Tistih, ki bi jih za vsako ceno morali ohraniti za kmetijstvo in pridelavo hrane. Res je, ko pravijo, da imamo veliko narave, a hkrati veliko premalo hrane. Zato je tudi res, da v Sloveniji ne varujemo kmetijske pridelave.

Zaradi potrošniškega pristopa do naravnih virov, ki kar noče pojenjati, smo v dobrem desetletju pristali na dobrih osmih odstotkih njivskih površin. Preskromno za kakšne bolj smeje načrte o višji samopreskrbi s poljščinami. Imamo pa zato dovolj travnikov in pašnikov (tudi v zaraščanju), na katerih bi se lahko paslo več živali, pa ne nujno velikih (goveda), zaradi katerih je kmetijstvo obtoženo onesnaževanja s toplogrednimi plini.

Marjeta Šoštarič
o kmetijsko-
okoljski Sloveniji

Slovenske novice, 10.04.2012:

Izgubimo eno kmetijo na dan

Ljubljana – V zadnjih letih smo predvsem zaradi poizdave pri nas izgubili 11,2 hektara zemlje na dan, od tega 7,2 hektara kmetijskih zemljišč, kar je po mnenju strokovnjakov s kmetijskega inštituta ena kmetija na dan. Cilji trajnostnega kmetijstva ostajajo zagotoviti dovolj kakovostne hrane in obenem skrbeti za ohranjanje okolja, je sporočilo predstavitve kazalnikov na Agenciji RS za okolje (Arso). Arso in Kmetijski inštitut Slovenije sta namreč predstavila rezultate projekta Razvoj kmetijsko-okoljskih kazalcev in podpora delovanju nacionalnega referenčnega centra za kmetijstvo v Eionet-Si v letu 2011. Strokovnjaki so poudarili, da je kmetijstvo nujna dejavnost, ki okolje obremenjuje in hkrati ureja prostor ter upravlja naravne vire. Kmetijsko-okoljski kazalniki kažejo, da se kmetijska pridelava vedno bolj prilagaja večjemu varovanju okolja in da je slovenski kmetijski prostor nadpovprečno biotsko pester. (STA)